

ΚΥΚΛΟΦΟΡΩ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Αβλάμη Κωνσταντίνα, νηπιαγωγός, avlamik@yahoo.gr
Τζιότζιου Γιώτα, νηπιαγωγός, giota@mod5.com

Περίληψη: Στο 2ο Ολοήμερο Νηπιαγωγείο Αχαρνών υλοποιήθηκε ένα project σχετικό με την κυκλοφοριακή αγωγή για την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2009. Ο σχεδιασμός του ξεκίνησε από τις νηπιαγωγούς (καθοδηγούμενο project) με απώτερο, όμως, στόχο αργότερα - κατά τη διεξαγωγή του - να αναδυθούν σημεία ενδιαφέροντος κυρίως από τα ίδια τα παιδιά.

Κατά την υλοποίηση του project έγινε προσπάθεια διαθεματικής προσέγγισης του ζητήματος της κυκλοφοριακής αγωγής. Υλοποιήθηκαν δραστηριότητες με στόχο όχι μόνο τον εμπλουτισμό των γνώσεων των μαθητών γύρω από το σχετικό θέμα, αλλά κυρίως την καλλιέργεια δεξιοτήτων σε σχέση με την κοινωνική διάσταση της κυκλοφορίας στην πόλη και τους πολλαπλούς τρόπους, άμεσους και έμμεσους, με τους οποίους αυτή επηρεάζει τη ζωή τους. Σε αυτό συντέλεσε και η παράλληλη εργασία ομάδων παιδιών γύρω από τα συναισθήματα – πρόγραμμα που επίσης διεξήχθη την ίδια περίοδο. Το project ολοκληρώθηκε με μία ημερίδα, όπου παρουσιάστηκε στους γονείς το θεατρικό έργο με τίτλο «Μια μέρα στην πόλη», το οποίο δημιούργησαν τα ίδια τα παιδιά.

Λέξεις κλειδιά: project, κυκλοφοριακή αγωγή, μέσα μεταφοράς, μελέτη περιβάλλοντος, Νηπιαγωγείο

1. Αφόρμηση

Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος έγινε από τις εκπαιδευτικούς, καθώς θεωρήθηκε πιθανή η πρόκληση ενδιαφέροντος, η κινητοποίηση και γενικότερη εμπλοκή των μαθητών, αφού συνδέεται α) με βιωμένες εμπειρίες που χαρακτηρίζουν τον κοινωνικό περίγυρό τους, αλλά και β) με ήδη υπάρχουσες γνώσεις των παιδιών που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν. Η κυκλοφορία στην πόλη και το περιβάλλον γενικότερα, ειδικά στην κοινωνική της διάσταση, θεωρήθηκε σημαντική για το παρόν και το μέλλον των μαθητών, αφού πολλές φορές προβληματικές καταστάσεις που προκύπτουν εξ αυτής, απασχολούν την ευρύτερη κοινωνία. Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί, ότι, λόγω της θέσης του Νηπιαγωγείου πλησίον πολυσύχναστης λεωφόρου ταχείας κυκλοφορίας, θεωρήθηκε αναγκαία μια ολιστική προσέγγιση του ζητήματος της κυκλοφορίας στην πόλη, καθώς πολλά παιδιά αναγκάζονται να διασχίζουν καθημερινά τον συγκεκριμένο, ιδιαίτερα επικίνδυνο δρόμο με τους γονείς τους.

Ωστόσο, το αρχικό έναυσμα δόθηκε μέσα από μια δραστηριότητα συζήτησης, όταν ζητήθηκε στην ολομέλεια της τάξης να καταγράψουν οι μαθητές τα μεταφορικά μέσα που χρησιμοποίησαν κατά τη διάρκεια των διακοπών των Χριστουγέννων. Το ενδιαφέρον τους να καταθέσουν τις προσωπικές τους εμπειρίες και να επεξεργαστούν περαιτέρω το θέμα υπήρξε έκδηλο. Προχωρήσαμε λοιπόν στην υλοποίηση, κατά την οποία σχεδιάζονταν μεν και προτεινόταν δραστηριότητες και δράσεις από τις νηπιαγωγούς αλλά παράλληλα, με τη λογική της διαμορφωτικής αξιολόγησης, αξιοποιούνταν και αναπτύσσονταν και οι προτάσεις των παιδιών.

2. Βασικές επιδιώξεις και δραστηριότητες

Προφορικός και γραπτός λόγος: Κατά την υλοποίηση του σχεδίου εργασίας οι μαθησιακές περιοχές δεν προσεγγίστηκαν μεμονωμένα και αποσπασματικά η μία από την άλλη, ωστόσο παρατίθενται με αυτό τον τρόπο για τις ανάγκες της παρούσας έκδοσης και αναφέρονται οι βασικές επιδιώξεις και κάποιοι ενδεικτικοί τρόποι με τους οποίους αυτές προσεγγίστηκαν.

Προφορικός λόγος: Ως προς την ομιλία και την ακρόαση αρχικός στόχος ήταν να περιγράψουν οι μαθητές, γεγονότα και προσωπικές εμπειρίες, ως πεζοί και ως επιβάτες μέσων μεταφοράς. Μια τέτοια δραστηριότητα θεωρήθηκε ότι εμπλέκει ενεργά τους μαθητές σε συζητήσεις που έχουν νόημα, καθώς συνδέονται με την καθημερινότητα και τον κοινωνικό τους περίγυρο.

Είναι σημαντικό εδώ να αναφερθεί ότι η διάθεση όλων των παιδιών να περιγράψουν και να καταθέσουν τις εμπειρίες τους στην ομάδα της τάξης έχει φυσικά μεγάλη αξία και λειτούργησε ως σημαντικό κίνητρο, το οποίο τους έκανε συχνά να ξεπερνούν δυσκολίες στο λόγο, αφού οι περιγραφές τους ήταν πολύ αναλυτικές. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι από την πλευρά των εκπαιδευτικών δόθηκε μεγάλη αξία α) σε όσα έφερναν τα παιδιά ως εμπειρίες, γνώσεις κ.λπ. και β) στην απουσία έμμεσων ή άμεσων αξιολογήσεων με τη λογική της «σωστής» απάντησης ή της μίας εκδοχής. Τα σημεία αυτά λειτούργησαν ενισχυτικά στην κατεύθυνση της καθολικής συμμετοχής των παιδιών.

Στο ίδιο λογικό πλαίσιο, ο στόχος να εμπλουτίσουν οι μαθητές τον προφορικό τους λόγο, να γνωρίσουν τη σημασία καινούριων λέξεων και να τις αξιοποιήσουν στις περιγραφές τους, δεν προσεγγίστηκε μέσω της «παραδοσιακής» διδασκαλίας, αλλά μέσα από συζητήσεις, ομαδικές εργασίες, αναγνώσεις και επεξεργασία σχετικών βιβλίων. Επίσης, λαμβάνοντας υπόψη το πρόγραμμα για τη συναισθηματική υγεία, το οποίο υλοποιήθηκε την ίδια περίοδο στο σχολείο, έγινε προσπάθεια σύνδεσης του θέματος της κυκλοφορίας στην πόλη με τα συναισθήματα που προκαλεί στους ανθρώπους. Τα παιδιά ανακαλώντας και περιγράφοντας τα συναισθήματά τους από βιωμένες εμπειρίες κυκλοφορίας, είδαν τελικά ότι «αισθανόμαστε» πολλά όταν κυκλοφορούμε στην πόλη. Περιέγραψαν συναισθήματα φόβου όταν πρέπει να περάσουν ένα δρόμο γρήγορα ως πεζοί, στεναχώριας όταν η μαμά τσακώνεται με τον μπαμπά που τρέχει με το αυτοκίνητο, άγχους όταν υπάρχει μεγάλη κίνηση και αργούν να φτάσουν στον προορισμό τους, πλήξης όταν ταξιδεύουν πολλές ώρες.

Στη συνέχεια ένας επιπλέον στόχος μας ήταν να κάνουν διάφορα «παιχνίδια» με το λόγο. Για παράδειγμα, έγινε επεξεργασία φράσεων που συναντήσαμε σε διάφορους τύπους κειμένων, όπως «με έκανε πύραυλο», «έχει γίνει η ζωή μου ποδήλατο», «έχει αυτός το τιμόνι στη δουλειά» κ.λπ. Τα ίδια τα παιδιά έφτιαξαν και δικές τους, αυθεντικές εκφράσεις όπως «δεν τρέχω άλλο γιατί μου έσκασε το λάστιχο», όταν ήθελαν να πουν ότι κουράστηκαν στο διάλειμμα ή «χρειάζεται να γεμίσω βενζίνη» όταν ήθελαν να πουν ότι πεινούσαν.

Ο γραπτός λόγος προσεγγίστηκε επίσης με την παραπάνω λογική του «αναδυόμενου» εγγραμματισμού. Οι μαθητές ασχολήθηκαν με προϊόντα του γραπτού πολιτισμού σχετικά με το θέμα (όπως άρθρα και περιοδικά αυτοκινήτου μέχρι κόμικς που εμπειρείχαν ταξίδια των ηρώων κ.λπ.), τα οποία συλλέχθηκαν από τους ίδιους, τους γονείς και τις εκπαιδευτικούς. Με αυτόν τον τρόπο, τα παιδιά ήρθαν σε επαφή με διαφορετικά είδη κειμένων, ενθαρρύνθηκαν να κάνουν υποθέσεις γύρω από το περιεχόμενό τους και επεξεργάστηκαν τις διαφορές και τις ομοιότητές τους ως προς τα δομικά τους χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα, διαπίστωσαν ότι στα περιοδικά υπάρχουν χρωματιστά και μεγάλα γράμματα για να διαφημιστούν οι μηχανές και τα αυτοκίνητα, στις εφημερίδες τα γράμματα είναι πολύ μικρότερα και «μας λένε τι έγινε, όπως οι ειδήσεις», ενώ στα κόμικς, όσα λένε τα γράμματα μέσα στα συννεφάκια «μας κάνουν να γελάμε». Όπως είναι φυσικό μέσα από τέτοιες δραστηριότητες επιτυγχάνονται και επιμέρους στόχοι, όπως το να υιοθετήσουν τα παιδιά τις βασικές συμβάσεις ανάγνωσης του αλφαβητικού συστήματος γραφής (π.χ. διαβάζουμε το κείμενο και όχι την εικόνα, ακολουθούμε την κατεύθυνση από την αρχή πάνω αριστερά προς το τέλος κάτω δεξιά, εντοπίζουμε σύμβολα και γράμματα ήδη γνωστά κ.τ.λ.).

Επιπρόσθετα, γενικός στόχος ήταν να μάθουν τα παιδιά να γράφουν – και όχι να αντιγράφουν – ό,τι και όπως ήθελαν για τις εμπειρίες τους από τα ταξίδια και τις βόλτες με τα μέσα μεταφοράς, ιδιωτικά ή μαζικά, εμπλουτίζοντας την κατάλληλα διαμορφωμένη γωνιά της τάξης. Για τον περαιτέρω εμπλουτισμό της γωνιάς, οι μαθητές ενθαρρύνθηκαν να συλλέξουν πληροφορίες από χάρτες και οδηγούς της περιοχής και να χρησιμοποιούν αυτές τις πληροφορίες στοιχειωδώς π.χ.

να μπορούν να αναγνωρίζουν στο χάρτη τα ονόματα των δρόμων γύρω από το Νηπιαγωγείο. Χαρακτηριστικό εδώ είναι ότι πολλά παιδιά ζήτησαν από τους γονείς τους να έρθουν να μας δείξουν τους πλοηγούς κίνησης (GPS) για να «μη χάνονται ποτέ στους δρόμους», όπως είπαν.

Όπως ήταν φυσικό, απολαύσαμε λογοτεχνικά κείμενα όπως τα: *Ο Αναστάσης και η ουρά της στάσης*, του Ευγένιου Τριβιζά, *Φίλοι, Φώς, Φανάρι*, της Φρ. Αλεξοπούλου-Πετράκη, *το μύθο του Δαίδαλου και Ίκαρου*, το παραμύθι του *Σεβάχ του θαλασσινού*, το λαϊκό παραμύθι *Ποντικοί στο ταξίδι* και πολλά άλλα.

Τέλος, βασική επιδίωξη ήταν οι μαθητές να είναι σε θέση να δημιουργήσουν ιστορίες με σχετικό θέμα. Πράγματι υπαγόρευσαν ιστορίες και δημιουργήματα της φαντασίας τους όπως, *Τι έπαθε ο Απροσεχτούλης*, *Η ιστορία ενός αυτοκινήτου*, *Το λεωφορείο*, *Το φανάρι που μιλάει* και άλλες όπως *Ένας ελέφαντας στην πόλη*.

Μαθηματικά: Όπως είναι φυσικό, πλήθος δραστηριοτήτων σε σχέση με τα μέσα μαζικής μεταφοράς συντέλεσαν στην επίτευξη αντίστοιχων στόχων και στα μαθηματικά. Οι μαθητές παρατηρώντας, ταξινομώντας, αντιστοιχίζοντας και σειροθετώντας τα μέσα μεταφοράς με βάση ορισμένα κριτήρια, τα ομαδοποίησαν με βάση το χρώμα, το σχήμα, τη χρήση, το χώρο κίνησής τους, την εποχή κατασκευής τους (παλιά ή σύγχρονα μέσα) κ.τ.λ..

Συμπεριλαμβάνοντας την κοινωνική διάσταση του θέματος, για την επίτευξη του κύριου στόχου καλλιέργειας της μαθηματικής σκέψης, χρησιμοποιήθηκε πραγματικό υλικό όπως εισιτήρια (τρένου, αεροπλάνου, λεωφορείου κ.λ.π.), τα οποία επεξεργάστηκαν οι μαθητές, αναζητώντας επιμέρους στοιχεία (πού αναγράφεται η τιμή, η ώρα αναχώρησης, ο προορισμός) και τα ενέταξαν στο συμβολικό τους παιχνίδι. Για παράδειγμα, οι μαθητές εντόπισαν πού αναγράφεται η ώρα ακύρωσης του εισιτηρίου ή έγραψαν οι ίδιοι την ώρα και την ημερομηνία στα αυτοσχέδια εισιτήριά τους κ.λ.π. Ακολούθως, στα πλαίσια προσομοιώσεων ταξιδιών μέσα στην τάξη, τα παιδιά προετοιμάστηκαν για τα ταξίδια τους μετρώντας με αυθαίρετες ή συμβατικές μονάδες μέτρησης (π.χ. κορδέλες ή χάρακες) παρατηρώντας και καταγράφοντας την απόσταση που έχει να διανύσει ο καθένας κ.τ.λ. Επίσης, για να δούμε ποιο είναι το μέσο που χρησιμοποιείται πιο συχνά, κάναμε μια έρευνα (gallor) ανάμεσα στους μαθητές, τις νηπιαγωγούς και τους γονείς. Όπως ήταν αναμενόμενο, ως πρώτη επιλογή αναδείχθηκε το αυτοκίνητο και τελευταία το αεροπλάνο. Στην συνέχεια ζητήθηκε από τους μαθητές να προσπαθήσουν να δώσουν την δική τους ερμηνεία και εξήγηση στα αποτελέσματα αυτά.

Τέλος, τα παιδιά δημιούργησαν ένα επιδαπέδιο παιχνίδι, με τη χρήση των σημάτων του ΚΟΚ που ήδη υπήρχαν στο σχολείο, αλλά και άλλων που έφτιαξαν τα ίδια. Το παιχνίδι αυτό συνέβαλε στην εξοικείωσή τους με βασικούς κανόνες κυκλοφορίας και οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά καθώς οι ίδιοι ήταν τα «πιόνια» του παιχνιδιού.

Μελέτη Περιβάλλοντος: Γενική επιδίωξη σε αυτή την μαθησιακή περιοχή ήταν να αντιληφθούν τα παιδιά τη σημασία των μέσων μεταφοράς στη μετακίνηση των ανθρώπων και στη μεταφορά των προϊόντων, με έμφαση στην κοινωνική διάσταση του θέματος, συνδέοντας δηλαδή τη γνώση με την εμπειρία της καθημερινή ζωής.

Για το λόγο αυτό αξιοποιήθηκαν προϋπάρχουσες γνώσεις αλλά και εμπειρίες των παιδιών. Για παράδειγμα τα παιδιά διηγήθηκαν πρόσφατα ταξίδια που έκαναν κατά την περίοδο των Χριστουγέννων, στα χωριά, τα νησιά ή τις χώρες καταγωγής τους και στη συνέχεια τα κατέγραψαν στο «ημερολόγιο ταξιδιών» που δημιούργησαν μετά από παρότρυνση των εκπαιδευτικών, ώστε να θυμούνται τα ταξίδια τους αλλά και τα ταξίδια των συμμαθητών τους. Το ημερολόγιο εμπλουτίστηκε με αυθεντικές φωτογραφίες και αποκόμματα εισιτηρίων που έφεραν τα ίδια από το σπίτι τους.

Μία γενικότερη επιδίωξη ήταν να μάθουν τα παιδιά να εντοπίζουν τους παράγοντες κινδύνου (αλκοόλ, κινητά, ελλιπής προσοχή στην διάβαση του δρόμου ως πεζοί, απροσεξία, ταχύτητα), να ακολουθούν κανόνες προστασίας και ασφάλειας (ζώνη, κράνος), όπως επίσης και να μπορούν να αναγνωρίζουν και να εντοπίζουν τις διαφορές ανάμεσα στο ανθρωπογενές και το φυσικό περιβάλλον και αντίστοιχα τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους κινούμαστε στη φύση (για παράδειγμα, δεν μπορούμε να πάμε παντού με το αυτοκίνητο στο βουνό, αλλά θα πρέπει να περπατήσουμε, να αναρριχηθούμε κ.λ.π.).

Μία επιπρόσθετη επιδίωξη των εκπαιδευτικών ήταν να αντιληφθούν οι μαθητές την επίδραση του περιβάλλοντος στις μετακινήσεις των ανθρώπων. Για παράδειγμα ένα ταξίδι μπορεί να αναβληθεί λόγω καιρού, η θαλασσοταραχή μπορεί να προκαλέσει φόβο ή/και ναυτία κ.λπ. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα παραπάνω δεν «διδάσκονταν» στα παιδιά με τη λογική της μεταβίβασης της πληροφορίας. Κατ' αυτό τον τρόπο οργανώθηκαν και εμπλουτίστηκαν οι ήδη υπάρχουσες γνώσεις και αξιοποιήθηκαν οι εμπειρίες των παιδιών, με πρωτεύοντα στόχο να μπουν οι μαθητές σε διαδικασίες διερεύνησης του θέματος και δευτερευόντως να αποκτήσουν συγκεκριμένες γνώσεις/πληροφορίες. Για να μπουν οι μαθητές στη διαδικασία αναγνώρισης συμβόλων, ως μέρος ενός διαφορετικού κώδικα που έχει τις δικές του σημασίες και για να μάθουν να χρησιμοποιούν χάρτες, χωρίστηκαν σε μικρές ομάδες (όσοι έμεναν στην ίδια γειτονιά ή σχετικά κοντά) και έκαναν χαρτογράφηση της διαδρομής από τα σπίτια τους έως το σχολείο, παρατήρησαν στην περιοχή γύρω από το σχολείο, κατέγραψαν τα πιο συχνά εμφανιζόμενα σήματα, όπως για παράδειγμα αυτό που υποδεικνύει στους οδηγούς τη συχνή διέλευση μαθητών κ.λ.π..

Σε σχέση με την πιο συγκεκριμένη επιδίωξη των εκπαιδευτικών να γνωρίσουν τα παιδιά τους βασικούς κανόνες κυκλοφοριακής αγωγής, πραγματοποιήθηκε επίσκεψη σε ένα πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής. Τέλος, οι μαθητές συζητώντας τα προβλήματα που βιώνουν σε σχέση με την επικίνδυνη λεωφόρο που υπάρχει στη γειτονιά τους, πρότειναν πιθανές βελτιώσεις και παρεμβάσεις για την επίλυσή τους, όπως να μπει φανάρι για να σταματούν λίγο τα αυτοκίνητα και να περνούν άφοβα οι πεζοί κ.ά.. Με παρότρυνση των νηπιαγωγών τα παιδιά έγραψαν γράμμα προς το δήμο ζητώντας αυτές τις βελτιώσεις. Μέσα από τις παραπάνω πρωτοβουλίες, τα παιδιά γνώρισαν ακόμα καλύτερα την ίδια τους τη γειτονιά και είχαν την ευκαιρία να εξασκήσουν ποικίλες δραστηριότητες στους υπαίθριους χώρους της, που αν και ελλιπείς, είναι ωστόσο μεγάλης σημασίας για τα παιδιά όπως καταδεικνύεται από σύγχρονα άρθρα σε περιοδικά (Παιδιά στην Ευρώπη, 19).

Δημιουργία – Έκφραση: Βασική επιδίωξη ήταν τα παιδιά να αναπτύξουν ιδέες και συναισθήματα μέσα από συζητήσεις, κατασκευές, ζωγραφιές, θεατρικά παιχνίδια και δραματοποιήσεις (π.χ. ταξιδέψαμε με αεροπλάνο και πέσαμε σε κενά αέρος, ταξιδέψαμε με καράβι και αντιμετωπίσαμε θαλασσοταραχή, κάναμε τους επιβάτες του τρένου και του λεωφορείου), αλλά και να γνωρίσουν έργα ζωγραφικής με θέματα ή εμπνευσμένα από θέματα σχετικά με την κυκλοφορία και τα μέσα μεταφοράς.

Απολαύσαμε τη μουσική και τραγουδήσαμε πολλά τραγούδια σχετικά με το project όπως τα «Αντίο Λιλιπούπολη», «Το τέρας της κυκλοφορίας», «Άσπρα καράβια», «Μικρό αεροπλάνο», «Βγαίνει η βαρκούλα», «Ήταν ένα μικρό καράβι», «Ήτανε μια φρεγάτα» κ.ά..

Οι μαθητές ζωγράφισαν και κατασκεύασαν τα δικά τους σήματα από ανακυκλώσιμα υλικά, είτε αντιγράφοντας τα πραγματικά, είτε χρησιμοποιώντας τη φαντασία τους (κατασκεύασαν φανάρια, δικά τους εισιτήρια και αφίσες για τη σωστή συμπεριφορά των πεζών κ.ά.). Παράλληλα όλες αυτές οι δραστηριότητες συμπεριλαμβάναν και μαθησιακές επιδιώξεις σε σχέση με τη γλωσσική ανάπτυξη και την καλλιέργεια της μαθηματικής σκέψης, καθώς τα παιδιά προκειμένου να φτιάξουν τα δικά τους σήματα, επεξεργάστηκαν προηγουμένως τα επιμέρους στοιχεία πραγματικού υλικού.

Τέλος, οι μαθητές μαζί με τις νηπιαγωγούς δημιούργησαν το θεατρικό δρώμενο «Μια μέρα στην πόλη», αξιοποιώντας πληροφορίες, τραγούδια, δικές τους καθημερινές εμπειρίες, ειδήσεις από εφημερίδες και ό,τι άλλο επέλεξαν ως σημαντικό από την επεξεργασία όλου του προγράμματος.

3. Μέθοδοι

Όπως προαναφέρθηκε, κύρια επιδίωξη των εκπαιδευτικών ήταν να οργανωθούν και να εμπλουτιστούν οι ήδη υπάρχουσες γνώσεις των μαθητών και να αξιοποιηθούν οι εμπειρίες τους, με πρωταρχικό στόχο να καλλιεργηθούν ποικίλες δεξιότητες μέσα από βιωματικές διαδικασίες διερεύνησης του θέματος και όχι τόσο με στόχο να αποκτηθούν συγκεκριμένες γνώσεις/πληροφορίες, μέσω της παραδοσιακής «διδασκαλίας» τους. Στη λογική αυτή αξιοποιήθηκαν μέθοδοι όπως η ιδεοθύελλα, η εργασία σε μικρές ομάδες (ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους σε σχέση με τις διαφορετικές πτυχές του θέματος), η τήρηση portfolio για την πορεία του προγράμματος (ατομικών αλλά και συλλογικού), η παρατήρηση και καταγραφή των σκέψεων και των δράσεων των παιδιών μέσω ημερολογίου που τηρήθηκε από τις εκπαιδευτικούς (σημειώσεις, φωτογραφίες) κ.λ.π..

4. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση της πορείας των εργασιών στην τάξη, σύμφωνα με όσα προτείνονται στον Οδηγό Νηπιαγωγού, είχε εσωτερικό και διαμορφωτικό χαρακτήρα. Κύριο κριτήριο στην αξιολόγηση ήταν η εμπλοκή, η ενεργός συμμετοχή και η διατήρηση του ενδιαφέροντος όλων των παιδιών και φυσικά η συνεργασία και οι αλληλεπιδράσεις τους στις μικρές ομάδες. Ξεκινώντας από το άμεσο βίωμά τους προσπαθήσαμε να τα φέρουμε σε επαφή με διαδικασίες που ενθαρρύνουν τη διερεύνηση και τη μάθηση προσεγγίζοντας τα χαρακτηριστικά της επιστημονικής γνώσης, κάτι που γίνεται αντιληπτό σε πολλά από τα σημεία που προαναφέρθηκαν.

Τα παιδιά ενθαρρύνθηκαν στην διατύπωση υποθέσεων σχετικές με το θέμα του προγράμματος αυτού, για τις οποίες εξελικτικά έδρασαν ανάλογα αναλαμβάνοντας δικές τους πρωτοβουλίες – χωρίς τη δική μας παρότρυνση - (π.χ. τι θα γίνει αν όλοι μιλούν στο κινητό την ώρα που οδηγούν), έκαναν συνδέσεις στη λογική του αιτίου-αποτελέσματος (π.χ. όταν έχει κίνηση η μαμά εκνευρίζεται γιατί αργούμε), έλεγξαν δεδομένα (δημοσκόπηση/gallor), έβγαλαν συμπεράσματα (αποτελέσματα δημοσκόπησης) και στη συνέχεια προσπάθησαν να τα ερμηνεύσουν (π.χ. γιατί το αυτοκίνητο είναι το πιο συχνό μέσο μεταφοράς;).

ΣΧΕΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βασιλειάδου Μ., (2008), **Τα μέσα μεταφοράς στην μεγαλούπολη**, Αθήνα: Λιβάνης.
- Δαφέρμου Χ., Κουλούρη Π. & Μπασαγιάννη Ε., (2007), **Οδηγός Νηπιαγωγού, Εκπαιδευτικοί Σχεδιασμοί – Δημιουργικά Περιβάλλοντα Μάθησης**, Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Δεσύπρη Ε., (2007), **Γνωρίζω τα μέσα μεταφοράς**, Αθήνα: Παπαδόπουλος.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, (2003), **Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών, Προγραμμάτων Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών**.
- Παιδιά στην Ευρώπη, (2011), **Το υπαίθριο παιχνίδι**, τευχ. 19, Αθήνα: Ντουντούμης.
- Πιτσιδοπούλου Ε., (2006), **Καλώς τον κύριο Κ.Ο.Κ.**, Αθήνα: Κέδρος.
- Χατζοπούλου Μ., (1996), **Κυκλοφορώ με ασφάλεια στην πόλη**, εκδ. Friesland. Hellas AEBE, Μαρούσι.